

Nr 188.

Av herr **Flyg**, om beredande åt blodprov vid fastställande av faderskap av en preciserad, berättigad och tillfredsställande ställning i rättskipningens tjänst.

Vid 1927 års riksdag väcktes en motion om ändring av gällande lag om faderskapsbevisning i sådant syfte, att blodundersökning skulle erhålla ett större berättigande vid dylika rättstvisters avgörande. Motionen föranledde ej någon riksdagens åtgärd. Det synes därför finnas anledning att frågan nu ånyo upptages till riksdagens prövning.

Knappast någon av parterna i ett mål rörande faderskap kan hava något att invända mot att blodprov står till vederbörandes förfogande, om någon av parterna, då enighet ej kan vinnas på annat sätt, påyrkar sådan undersökning.

Uttalande finnes från ett flertal jurister, med erfarenheter från tvister på området, vilka samtliga förorda ändring i gällande lag i sådan riktning, att blodprov måtte få en mera preciserad ställning i mål rörande faderskapsbevisning. Ett flertal orättfärdiga domslut finnas på området.

Om bestämmelse om blodprov i faderskapsbevisning infördes, skulle detta förvisso komma att utgöra en viss garanti, dels för att kvinnan ej utpekar annan man än den som är fader samt dels för att mannen ej söker att neka till ett faderskap som han är medveten om. Även i fall där ovisshet råder måste blodprov, som här vid lag är det tillförlitligaste medlet såsom uteslutningsbevis, bidra till att öka trygghetskänslan hos såväl parter som rättens ledamöter.

Vetskapen om att part i faderskapsmål äger laglig rätt att få begärd blodundersökning beviljad skulle otvivelaktigt få den påföljden, att klarhet skulle vinnas i många trassliga rättegångar, där uppgift står mot uppgift.

Rörande ett dylikt mål, där rättskemisten professor Erik Wolff och medicine doktor B. Lindberger företagit blodundersökning på mannen-svaranden, kvinnan och barnet och där det slutliga resultatet blev ett frikännande för mannen, må följande anföras.

Mannen åberopade ett av professor E. Wolff och medicine doktor B. Lindberger den 21 september 1927 undertecknat protokoll över undersökning av blodprov från parterna och barnet. I protokollet heter det bland annat, att man på biologiska grunder vore berättigad att utesluta att mannen kunde vara fader till barnet.

Efter det rådhusrätten anmodat medicinalstyrelsen att avgiva yttrande huruvida det på de av professor Wolff och doktor Lindberger angivna grunderna kunde anses uteslutet att mannen kunde vara fader till barnet,

avgav styrelsen den 3 november 1927 det utlåtandet, att det med en sannolikhet, som gränsade till visshet, kunde anses att mannen icke kunde vara barnets fader.

Sedan rådhusrätten genom utslag den 21 februari 1927 förelagt kvinnan att med ed bekräfta, att mannen med henne haft samlag vid något tillfälle under tiden fr. o. m. den 20 t. o. m. den 22 april 1926 och Svea hovrätt på besvär av mannen genom utslag den 21 februari 1928 ej funnit skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag, gick kvinnan eden. Rådhusrätten yttrade i utslag den 13 juni 1928 att mannen, jämlikt 26 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskapet, skulle anses såsom fader till barnet.

Mannen besvärade sig i Svea hovrätt, men med negativt resultat.

Därefter fullföljde mannen sin talan. Målet föredrogs den 19 november 1929 i högsta domstolen samt föredrogs ånyo den 4 mars 1930. Vid detta sistnämnda tillfälle förenade sig högsta domstolens flesta ledamöter (justitieråden Sundberg, Skarstedt, Svedelius, Stenbeck och Forsberg) om följande, av den sistnämnde avgivna yttrande: »Med hänsyn till det resultat, som vunnits vid den i målet åberopade, av Wolff och Lindberger verkställda blodundersökningen, samt till medicinalstyrelsens i målet avgivna utlåtanden finner jag det vara uppenbart att — — son — — ej avlats vid samlag mellan henne och — —.

Jag prövar förty lagligt att, med ändring av hovrättens utslag, förklara — — (kvinnans talan) icke kunna bifallas.»

Kungl. Maj:ts utslag utfärdades den 26 mars 1930.

Då här berörda fråga tidigare varit föremål för behandling, har det framhållits, att de vetenskapliga forskningarna på området ännu ej nått ett sådant stadium, att blodprovs införande i lagstiftningen kunde vetenskapligt motiveras. Det synes, som om detta argument nu skulle sakna berättigande. Särskilt 1930 års Nobelpristagare i fysiologi och medicin, professor Landsteiner, har på detta område uppnått obestriddliga och betydelsefulla resultat.

I det tal, som vid Nobelfesten hölls för professor Landsteiner av professor G. Hedrén, yttrade den sistnämnde bland annat följande:

»Men upptäckten av blodgrupperna har även i direkt praktiska hänseenden medfört betydelsefulla vetenskapliga framsteg: detta gäller framför allt beträffande blodtransfusionsterapin samt blodidentifiering och fastställande av faderskap.

Redan vid offentliggörandet av sin upptäckt av blodgrupperna framhöll Landsteiner att blodgruppsreaktionen kunde utnyttjas för att undersöka härkomsten av ett blodprov, exempelvis en blodfläck. Emellertid kan man genom blodgruppsbestämning icke bevisa att ett blodprov härrör från en viss bestämd individ; men däremot bevisa att det icke härrör från en viss bestämd individ.

På grund av faderskapsproblemets läge i bevishänseende är det självfallet att möjligheten att använda blodgruppsbestämning i tvistemål rörande faderskap skulle tilldraga sig allmänt intresse lika mycket från teore-

tisk som praktisk synpunkt. Faderskapsfastställande i rättsligt hänseende har, som bekant, i alla tider erbjudit lagstiftningen ööverstiga svårigheter på grund av omöjligheten att objektivt bevisa ett faderskap. Lagstiftningen på hithörande område har därför måst åtnöja sig med möjligheter eller, i bästa fall, mer eller mindre stora sannolikheter. Genom blodgruppsbestämning kan emellertid aldrig faderskap fastställas, men väl faderskap utslutas.»

Professor K. Landsteiner själv framhöll i sin föreläsning på Karolinska institutet, att för faderskapsbevisning äger blodtypsundersökningen stor betydelse i så måtto, att den kan ge en klar bevisning om att faderskap i vissa fall icke kan föreligga. Däremot kan den icke bevisa ett faderskap. De fyra klart åtskilda blodgrupperna ha nämligen visat sig strikt följa det mendelska ärftlighetsschemat. En specifik blodkroppsstruktur hos en individ måste sålunda ha sitt ursprung hos föräldrarna, den ena av dem eller båda.

Det förefaller alltså, som om beredandet av en fast och berättigad plats för blodprovsundersökningen i lagstiftningen på här berörda område skulle vara motiverat ur såväl praktisk som rent vetenskaplig synpunkt.

Med denna motivering hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta hemställa hos regeringen om sakkunnig utredning och förslag till sådan ändring av gällande lag, att blodprov vid fastställande av faderskap får en preciserad, berättigad och tillfredsställande ställning i rättskipningens tjänst.

Nils Flyg.

